

József Attila utca–Dózsa György utca (KÖH 87349): a felügyelet legjelentősebb eredménye a középkori Ireg falu kiterjedésének lokalizálása. A József Attila utca É-i oldalán ástott gerincezeték teljes hosszán, a Dózsa György utcai torkollattól a református gyülekezeti házig, mintegy 400 m hosszúságban 26 középkori települési objektum (főként gödör) került elő. A jelenségek a református templom telke (József A. u. 6. sz.) előtti szakaszon sűrűsödtek, itt kb. 40 m hosszán 13 objektumot különítettem el. Leletanyag csak minimális mennyiségben került elő belőlük. A középkori falu ennél nagyobb területen feküdt, Ny felé kis részben a Dózsa György utcában is folytatódott, a legszélső objektumokat a 38. sz. ház előtt rögzítettem. A középkori település DNy-i szélét jelezheti a Batthyány utca 12. sz. ház előtt a kidobott földből gyűjtött szórvány peremtöredék.

Okrádi-halastó (alsó) (87343): június 6-án az Iregszemcse-ről Hékiúpusztára vezető kövesúttól D-re, az Okrádi-patakon létesített halastó Ny-i felén, az alacsony vetésben néhány nagyobb őskori edénytöredéket találtam.

Okrádi-halastó (felső) (KÖH 87345): az említett út É-i felén, az Okrádi-patak két ágán létesített Y alakú halastó D-i részének K-i oldalán, az út és a tó közti földnyelven, alacsony napraforgóban néhány vastag falú, jellegtelen őskori kerámiát gyűjtöttem.

K. NÉMETH ANDRÁS

**99. Isaszeg, Bikas-tó
(MRT 11. k. 13 / 16. lh., KÖH 26099)
(Pest megye) Ó, B, Szk, I**

2013. március 4. és május 3. között mentő feltárást folytattunk Isaszeg 16. lelőhelyen. A mentő feltárási előzménye a Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága által 2012. november 27. és december 2. között Isaszeg határában, a 0130/3 hrsz. területen végzett régészeti szakfelügyelet volt, amelynek nyomán nyilvánvalóvá vált, hogy a szennyvíztisztító telep tervezett bővítése érinti az ismert régészeti lelőhelyet. A terület Isaszeg város Ny-i határában, a Rákos-patak ÉNy-i mellékvíze mellett emelkedő, É–D-i irányú dombháton fekszik. A mentő feltárást során egy leendő út és négy leendő épület helyén összesen 4000 m²-es területet tártuk fel és 210 régészeti objektumot bontottuk ki. Közülük késő bronzkori volt 191 gödör, 4 árok, 1 kemence, 1 edény (objektum nélkül, az altalajon); kora vaskori volt 1 ház. Feltártunk továbbá 2 őskori zsugorított temetkezést és 10 bizonytalan korú (őskori?) gödröt.

A késő bronzkori gödrök között megtalálhatóak voltak a mély, méhkas alakú tárolóvermek, sekélyebb hulladékgödrök és a szabálytalan alakú, változó mélységű gödörkomplexumok, amelyek agyaggyerő gödrökként funkcionálhattak. Az árokok közül 3 egy – a DNy-i részen kettős – körárokrendszer részei lehettek. Ennek a körárokrendszernek csak egy kisebb része esett a feltárt területre, így funkcióját nem sikerült kideríteni. Feltártuk egy boltozatos, agyagtapasztásos kemencét is, amelynek platniját kerámiatöredékekkel rakták ki.

A késő bronzkori objektumokból igen gazdag leletanyag került elő. Több gödörből a *pilinyi kultúra* jellemző kerámia-típusának, a kis talpon álló, nyomott kettős kónikus, árkolt vállú, kihajló peremű edénynek a töredékei bukkantak elő. Ezekon kívül kihajló peremű tálak a nyakat áthidaló kis füllel, keskeny, árkolt vállú, kihajló peremű tálak, behúzott peremű tálak, csészék, miniatűr edény, nagyobb méretű urna alakú edények, síkozott peremű edények, fazekak töredékei és igen

nagy mennyiségű házi kerámia került elő. Nyolc gödörben több (3–14 db) ép, vagy majdnem ép edényt és további nagy mennyiségű edénytöredéket tártunk fel. A kerámiaanyag mellett nagyszámú agyageszköz (elsősorban gúla alakú szövőszék-nehezékek, valamint orsógombok, kocsikerékmodell), igen sok egész és töredékes örlőkő, néhány pattintott kőeszköz, csont-eszközök, valamint állatsontok (köztük több vadkanagyar) kerültek elő. Egy gödörbe dobálva több szarvasmarha(?) (min. három egyed) csontjait találtuk. Három gödörből embercsontok (koponya, arckoponya töredéke, állkapocs) is kerültek elő. Szinte valamennyi objektumban találtunk patiscsonttöredékeket, köztük sok az áglyenyomatot darab. A település objektumaiból több bronztárgy (árok, tűk, spirálsövek) is előkerült, kiemelkedő darab egy áttört díszítésű, nyeles bronzborotva és két kőöntőforma töredéke.

A MRT 11. kötete szerint a lelőhelyen korábban az urnamezős kultúrába tartozó kerámiatöredékeket gyűjtötték. Jelen ásatás során a késő bronzkorban általános formákon kívül több, a pilinyi kultúrára jellemző edény és töredék került elő, így a települést és a leletanyagot ez utóbbi kultúrába sorolhatjuk.

A késő bronzkori telep és sír mellett feltártunk még egy földbe mélyített *kora vaskori (szkíta)* házat, két pontosabban nem datálható őskori zsugorított csontvázat és 10 bizonytalan korú (valószínűleg őskori) gödröt.

Munkatársak: Bózsza Anikó, Farkas Zoltán régészek, Szócs Péter geodéta.

PATAY RÓBERT

**100. Jágónak, Bozót-dűlő, Dárói-rét
(KÖH 87341)
(Tolna megye) Kő**

Május 24-én a Kapos árterébe É-i irányba félszigetként benyúló földnyelven, a Dáróvár K-i oldalán folyó patak Ny-i oldalán, alacsony kukoricában szórványosan középkori kerámiát gyűjtöttünk, nagyjából a 120 m-s szintvonalig. A lelőhely az innen DK felé kb. 500 m-re fekvő vár Dáró nevű váralja településének helyét jelezheti. A lelőhely bizonyára a dűlőúttól D-re, az erdőben is folytatódik. Miklós Zsuzsa 2000-ben ettől kissé DK-re, a patak K-i felén emelkedő dombon talált Árpád-kori és középkori cserepeket.³¹ A két lelőhely összetartozhat.

Munkatárs: Máté Gábor (PTE).

K. NÉMETH ANDRÁS

**101. Jánosháza, Erdődy-Choron kastély
(KÖH 41967)
(Vas megye) Kk, Kú**

2013. december 11–12-én a jánosházi Erdődy-Choron kastély tetőzetének felújításához kapcsolódó régészeti szakfelügyeletet láttunk el, melynek során a 15. század végén épült nemesi udvarházból a 16. században átépített erődített kastély K-i, Ny-i és É-i szárnya mellett végzett földmunkákat kísértük figyelemmel.

A Ny-i oldalon az épület falától 100–110 cm-re, 30–40 cm szélességű, 80 cm mély árkot ástak, amely 268 cm hosszán egy késő középkori kőfalat érintett. Az épített emléket a kivitelezők kérésünkre a csapadécsatornával K-i irányban elkerülték.

31 RKM 2000, 155. Kapospula, Szőlőhegyi külső tanyák lelőhelyével

A fal a mai felszíntől 10–15 cm mélységben jelentkezett és 80 cm mélységig tudtuk lekövetni. Ny-i irányban még minimum 80 cm hosszan folytatódik, K-i oldalát korábbi közművel roncolták. Pontos helye az épület DNy-i sarkától 234 és 500 cm-es, a falsíktól pedig 115 és 110 cm-es távolságban van. Mellette barna humuszos-téglatörmelék felöltési réteget figyeltünk meg.

Az É-i oldalon az árok sekélyebb, 40–45 cm mély és 25–30 cm széles. Itt fekete, humuszos-törmelék kora újkori rétegben futott a csatorna.

Az épület K-i oldalán a DK-i saroktól 130–180 cm-es távolságra, a felszíntől 5–10 cm-re köves, laza feltöltési réteg jelentkezett. Alatta 25–30 cm vastag agyagos réteget figyeltünk meg, amely felületén vékony habarcscsík futott. A barna agyagos rétegből késő középkori fazéktöredékeket és egy cserép gyertyatartó aljtöredékét gyűjtöttük össze. A köves réteg magyarázatára attól É-ra 60 cm-re bukkantunk: itt egy K–Ny-i irányú, 80 cm széles falszakaszt keresztezett az árok 60 cm mélységben. A korábban megfigyelt kövek a fal felső rétegeinek bontásából származhatnak. A korábbi bontás miatt a csatornát sikerült a falszakasz fölött elvezetni.

Munkatárs: Kőszegi Ádám régésztechnikus.

PAP ILDIKÓ KATALIN

102. Kaba, Horgas-dűlő I. (KÖH 79187)

(Hajdú-Bihar megye) Sza

2013 júliusában került sor a lelőhelyen egy mezőgazdasági út nyomvonalán megelőző régészeti feltárássra. A 260 m² területen 20 régészeti jelenséget tártunk fel a római császárok szarmata időszakából. A jellegzetes méhkas alakú gödrök mellett 3 nagy méretű agyaggyerő gödröt és 2 árkot is kiástunk. Az előkerült leletanyag nagy része szürke színű korongolt kerámia volt. Ezen kívül házi kerámiából és paticsból is jelentős mennyiség került elő.

Munkatárs: Papp Enikő rajzoló.

D. SZABÓ LÁSZLÓ

103. Kaposmérő, Kossuth utca keleti vége (KÖH 85819)

(Somogy megye) Á, Kk

A településen szennyvízhálózat kiépítése miatt végeztünk régészeti szakfelügyeletet. A Kossuth Lajos utcában ásott árkokban régészeti leletet nem találtunk, azonban az utca K-i végében lévő kis köztől É-ra, a kukoricában leleteket találtunk. Az út, és közvetlen a lelőhely mellett húzott árkokban régészeti lelet nem volt. A lelőhely kiterjedése: 140×40 m. A lelőhelyen viszonylag sok kerámiát lehetett gyűjteni, legintenzívebben a lelőhely közepén fordultak elő leletek. Az oldaltöredékek mellett találtunk néhány alj-, fül-, és jellegzetesebb peremtöredéket is, amelyeket a 13–15. századra lehet keltezni. Az anyagban van néhány szürke, tál alakú kályhaszem töredéke, valamint mázas kerámia, és fogaskerékminta díszes kerámia is.

Munkatársak: Németh Péter régész, Nyári Zsolt technikus.

VARGA MÁTÉ

104. Kapospula, Sudár-kút (KÖH 72517)

(Tolna megye) Ő, Ró

Attala község szennyvízcsatornázásnak régészeti hatástanulmánya Kapospulán a vasút É-i oldalán, a Jókai és a Szabadság utcák között római és népvándorlás kori telepet mutatott ki. Az Attala felől érkező nyomóvezeték a Kapos árteréből ki lépve ÉK felé haladva érte el a vasút D-i oldalát, ahol érintette a lelőhely D-i szélét. Július 2–3-án, az 1+950–1+850, majd az 1+775–1+525 szelvények között, őskori és római kori leleteket találtam a kidobott földben. Objektumok foltjai nem rajzolódtak ki. A Szabadság utca vonala és a kapospulai vasúti megálló közti kb. 400 m-es szakaszon, 7 helyen rövid kutatószondákat ástak a vasúti töltés D-i tövében, amelyek közül kettő falában, illetve földjében találtam őskori és római kori kerámiát.

K. NÉMETH ANDRÁS

105. Kaposszerdahely, Halas (KÖH 85785)

(Somogy megye) B, LT, Ró, Á, Kk, Kú

Szennyvízcsatornázás földmunkáinak idején régészeti felügyeletet végeztünk a Petőfi utca végén található középkori kolostor (KÖH 66148) által érintett részen és a környezetében, mivel feltételezhető volt, hogy a kolostor körül terül el a középkori település is. A kolostort a munkálatok során nem érintették, és annak közelében régészeti jelenséget nem tudtunk megfigyelni. Az utca K-i házsorának D-i végében, ami a kolostortól D-re található, kisebb szántóföldek vannak. 2013. április 26-án bejártuk a területet, a Petőfi utca utolsó házáig, egészen le a D-i részen található földútig voltak leletek. É-on, amennyire lehetett, a házak mögötti kiskertekig bementünk, azonban itt nem tudtunk teljes terepbejárást végezni. Ny-ról egy bevágásig és földútig tudtuk bejárni a területet, de a lelőhely ezen túlnyúlik Ny-i irányba, míg K-i irányban pontosan be tudtuk határolni a szélét. A lelőhelyen közepes mennyiségű kerámiát lehetett gyűjteni. Két korszak leletanyagát találtuk meg: késő Árpád-kor és kora újkor (16–17. század). Az általunk bejárt rész É-on egy kicsit érintkezik a korábban bejárt és azonosított kolostor területével. A lelőhely Ny-i részét a házak és a kiskertek miatt nem tudtuk rendszeresen bejárni.

A Rippl-Rónai Múzeum régészeti raktárában, a terepbejárási anyagok között megtaláltuk egy 2003. augusztus 26-i terepbejárási leleteit, amelyek Szabados Antal Petőfi u. 40. sz. telkéről származnak. A kerámiák alapján elkülöníthető korszakok: urnamezős kultúra, La Tène D, késő kelta/kora római, középkor. Utóbbiban főleg késő Árpád-kori és késő középkori töredékek vannak, többnyire díszítetlenek. A leletek között vannak salakok és olvadékok, középkori téglák, valamint néhány vastárgy is.

A raktárban találtuk továbbá Petőfi u. 40. megnevezéssel, 1978. február 23-i dátummal egy zacskónyi leletet. Ebben volt patics, egy valószínűleg őskori bronzvéső vagy öntvény, illetve őskori és középkori (főleg késő középkori) kerámiatöredékek. A lelőhely kiterjedése az összesített adatok alapján: 240×100 m.

Munkatárs: Németh Péter régész.

VARGA MÁTÉ